Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
ANTHONY'EGO MICHAELA COLLINSA
przedstawiona w dniu 4 maja 2023 r. [1]

Sprawa C-560/20

CR,
GF,
TY
organ będący drugą stroną postępowania:
Landeshauptmann von Wien

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Verwaltungsgericht Wien (sąd administracyjny w Wiedniu, Austria)]

Odesłanie prejudycjalne – Polityka imigracyjna – Prawo do łączenia rodzin – Dyrektywa 2003/86/WE – Łączenie rodzin uchodźców – Małoletni pozbawiony opieki – Artykuł 10 ust. 3 lit. a) – Rodzice ubiegający się o dołączenie do małoletniego pozbawionego opieki posiadającego status uchodźcy, razem z niepełnosprawną dorosłą siostrą uchodźcy – Członek rodziny uchodźcy niewymieniony w art. 10 ust. 2 ani art. 10 ust. 3 – Artykuł 3 ust. 5 – Możliwość przyjęcia korzystniejszych przepisów przez państwa członkowskie – Artykuł 4 ust. 2 lit. b) – Łączenie rodziny obejmujące dorosłe niezamężne lub nieżonate dzieci członka rodziny rozdzielonej, które z uwagi na stan zdrowia nie są w stanie zapewnić sobie utrzymania – Artykuł 17 – Zindywidualizowane rozpatrywanie wniosków o łączenie rodzin – Zrównoważona i racjonalna ocena wszystkich wchodzących w grę interesów – Artykuł 7 i art. 24 ust. 2 i 3 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej

I. Wprowadzenie

1. Rozpatrywany wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Verwaltungsgericht Wien (sąd administracyjny w Wiedniu, Austria) dotyczy możliwości skorzystania z instytucji łączenia rodzin przez rodziców i niepełnosprawną dorosłą siostrę małoletniego uchodźcy pozbawionego opieki [2]. W tym względzie sąd odsyłający zastanawia się, jaka data jest rozstrzygająca przy ocenie posiadania przez uchodźcę statusu małoletniego. Zmierza on również do ustalenia, czy na gruncie prawa Unii niepełnosprawnej dorosłej siostrze małoletniego uchodźcy pozbawionego opieki należy wydać dokument pobytowy, jeżeli odmowa jego wydania uniemożliwiałaby skorzystanie przez ich rodziców z przysługującego im prawa do łączenia rodzin.

[1] Język oryginału: angielski.

[2] Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 lit. b) i f) dyrektywy Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin (Dz.U. 2003, L 251, s. 12 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 6, s. 224).

II. Ramy prawne

A. Prawo Unii

2. W art. 2 lit. c) dyrektywy 2003/86 wskazano, że termin „członek rodziny rozdzielonej" oznacza „[…] obywatela państwa trzeciego mieszkającego zgodnie z prawem w państwie członkowskim i składającego wniosek lub którego członkowie rodziny składają wniosek o przyłączenie się do niego".

3. Zgodnie z art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86 termin „osoby nieletnie [małoletnie] pozbawione opieki" oznacza „[…] obywateli państwa trzeciego lub bezpaństwowców poniżej osiemnastego roku życia, którzy przybywają na terytorium państw członkowskich bez opieki osoby dorosłej odpowiedzialnej zgodnie z prawem lub zwyczajowo, oraz o ile nie są skutecznie objęte opieką takiej osoby, bądź też osoby nieletnie [małoletnie], które są pozostawione bez opieki po wjeździe na terytorium państw członkowskich".

4. W myśl art. 3 ust. 5 dyrektywy 2003/86 pozostaje ona bez wpływu na możliwość przyjęcia lub utrzymania korzystniejszych przepisów przez państwa członkowskie.

5. Zgodnie z art. 4 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2003/86 państwa członkowskie mogą zezwolić, na mocy tej dyrektywy i z zastrzeżeniem zgodności z warunkami określonymi w jej rozdziale IV, na wjazd i pobyt dorosłych niezamężnych lub nieżonatych dzieci członka rodziny rozdzielonej lub jego małżonka, w przypadku gdy obiektywnie z uwagi na stan zdrowia nie są one w stanie zapewnić sobie utrzymania.

6. Artykuł 10 dyrektywy 2003/86 stanowi:

„[…]

2. Państwa członkowskie mogą zezwolić na łączenie rodziny w przypadku innych członków rodziny nieokreślonych w art. 4, jeżeli pozostają na utrzymaniu uchodźcy.

3. Jeżeli uchodźca jest osobą nieletnią pozbawioną opieki, państwa członkowskie:

a) zezwalają na wjazd i pobyt do celów łączenia rodziny w przypadku wstępnych pierwszego stopnia w prostej linii, przy pozbawieniu możliwości stosowania warunków określonych w art. 4 ust. 2 lit. a);

[…]".

7. Artykuł 12 dyrektywy 2003/86 brzmi:

„1. W drodze odstępstwa od art. 7 państwa członkowskie nie wymagają od uchodźcy i/lub członka(-ów) jego rodziny dostarczenia, w odniesieniu do wniosków dotyczących tych członków rodziny określonych w art. 4 ust. 1, dowodu, że uchodźca spełnia wymagania, określone w art. 7.

[…]

Państwa członkowskie mogą wymagać od uchodźcy spełnienia warunków określonych w art. 7 ust. 1, jeżeli wniosek o łączenie rodziny nie zostanie przedłożony w terminie trzech miesięcy od przyznania statusu uchodźcy.

[…]".

B. Prawo austriackie

8. Odpowiednie przepisy prawa krajowego są zawarte w §§ 11 i 46 Bundesgesetz über die Niederlassung und den Aufenthalt in Österreich (Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz – NAG) (federalnej ustawy o osiedlaniu się i pobycie w Austrii, zwanej dalej „NAG") z dnia 16 sierpnia 2005 r.[3] oraz w §§ 34 i 35 Bundesgesetz über die Gewährung von Asyl (Asylgesetz 2005) (federalnej ustawy o udzielaniu azylu (ustawy azylowej 2005), zwanej dalej „AsylG 2005") z dnia 16 sierpnia 2005 r.[4]

III. Okoliczności faktyczne w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne

9. RI jest obywatelem syryjskim, który urodził się w dniu 1 września 1999 r. W dniu 31 grudnia 2015 r. przybył on do Austrii jako małoletni pozbawiony opieki, a w dniu 8 stycznia 2016 r. złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej. Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (federalny urząd ds. cudzoziemców i azylu, Austria) przyznał RI, gdy ten był jeszcze małoletni, status uchodźcy i powiadomił go o tej decyzji w dniu 5 stycznia 2017 r. W dniu 6 kwietnia 2017 r., czyli trzy miesiące i jeden dzień później, rodzice RI, mianowicie CR i GF, oraz jego dorosła siostra, TY[5], złożyli[6] w ambasadzie Austrii w Syrii wnioski o wydanie zezwoleń na wjazd do Austrii i pobyt w tym państwie razem z RI do celów łączenia rodziny. W chwili złożenia tych wniosków RI był jeszcze małoletni. Ambasada Austrii oddaliła owe wnioski[7], ponieważ w toku procedury łączenia rodziny RI osiągnął pełnoletniość. Od tej decyzji nie wniesiono odwołania, stała się ona ostateczna w dniu 26 czerwca 2018 r.

10. W dniu 11 lipca 2018 r. CR, GF i TY skierowali do Landeshauptmann von Wien (premiera kraju związkowego Wiedeń, Austria) wnioski o wydanie dokumentów pobytowych do celów łączenia rodziny na podstawie § 46 ust. 1 pkt 2 NAG. CR i GF powołali się na prawa przysługujące im na podstawie dyrektywy 2003/86. Jako podstawę swojego wniosku TY wskazała art. 8 europejskiej konwencji praw człowieka (zwanej dalej „EKPC"). W dniu 20 kwietnia 2020 r. Landeshauptmann von Wien (premier kraju związkowego Wiedeń) odrzucił te wnioski, ponieważ nie zostały one złożone w terminie trzech miesięcy od przyznania RI statusu uchodźcy.

11. CR, GF i TY (zwani dalej „skarżącymi") zaskarżyli te decyzje do Verwaltungsgericht Wien (sądu administracyjnego w Wiedniu, Austria). Sąd ten zastanawia się między innymi, czy skarżącym przysługuje prawo do łączenia rodzin na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86, skoro w toku procedury łączenia rodzin RI osiągnął pełnoletniość. Jeżeli tak nie jest, sąd ten pragnie ustalić, w jakim terminie należało złożyć wnioski o łączenie rodziny, aby można było się powoływać na to prawo.

3 BGBl. I, 100/2005. W niniejszym postępowaniu ma zastosowanie wersja z dnia 14 sierpnia 2018 r., BGBl. I, 56/2018.

4 BGBl. I, 100/2005. W niniejszym postępowaniu ma zastosowanie wersja z dnia 18 października 2017 r., BGBl. I, 145/2017.

5 Urodzona w dniu 15 sierpnia 1988 r. CR, GF i TY są obywatelami syryjskimi.

6 Na podstawie § 35 AsylG 2005.

7 Decyzja o oddaleniu tych wniosków została doręczona w dniu 29 maja 2018 r.

12. Po przeprowadzeniu rozprawy Verwaltungsgericht Wien (sąd administracyjny w Wiedniu) orzekł, że skarżący nie są uprawnieni do zakwaterowania uznawanego za „normalne”[8], nie posiadają „ubezpieczenia chorobowego”[9] oraz nie posiadają stabilnego i regularnego dochodu[10]. W związku z tym nie spełniają oni wymagań ustanowionych w art. 7 dyrektywy 2003/86. Sąd odsyłający ustalił również, że TY, która razem ze swoimi rodzicami mieszka w Syrii, cierpi na mózgowe porażenie dziecięce, ze względu na które może poruszać się tylko na wózku inwalidzkim i wymaga codziennej opieki osobistej, w tym przy przyjmowaniu pokarmów. W tym zakresie opiekę nad nią sprawuje jej matka – CR. Rodzice TY nie mogą pozostawić jej samej, ponieważ w Syrii nie ma możliwości skorzystania z takiej opieki, jaką roztacza nad nią matka, zaś w kraju tym nie mieszkają inni członkowie rodziny.

13. Verwaltungsgericht Wien (sąd administracyjny w Wiedniu) stwierdził, że skoro Republika Austrii nie korzysta z możliwości przewidzianej w art. 10 ust. 2 dyrektywy 2003/86, to w świetle prawa austriackiego TY nie jest członkiem rodziny do celów łączenia rodzin. Sąd odsyłający uważa zatem, że rodzice RI byliby zmuszeni do rezygnacji z prawa do łączenia rodzin przysługującego im na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86, gdyby TY, będącej siostrą RI, nie wydano dokumentu pobytowego jednocześnie z wydaniem go im. Zastanawia się on, czy wykładnia art. 20 TFUE dokonana w wyrokach Ruiz Zambrano[11] i Dereci i in.[12] może być stosowana przez analogię w odniesieniu do wykonywania prawa do łączenia rodzin na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 w drodze rozszerzenia zakresu tej dyrektywy na osoby należące do kategorii innych niż te, o których jest w niej wyraźnie mowa. Sąd odsyłający zwraca uwagę, że w świetle prawa austriackiego TY może być uprawniona do uzyskania dokumentu pobytowego z nadrzędnych względów związanych z jej życiem prywatnym i rodzinnym na podstawie art. 8 EKPC. Niemniej jednak uważa on, że prawo do uzyskania dokumentu pobytowego na podstawie prawa Unii może skutkować udzieleniem szerszej ochrony aniżeli ta, która może przysługiwać w sytuacji zastosowania przez organy austriackie art. 8 EKPC.

14. W tych okolicznościach Verwaltungsgericht Wien (sąd administracyjny w Wiedniu) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy będący obywatelami państwa trzeciego rodzice uchodźcy, który złożył wniosek o udzielenie azylu jako małoletni bez opieki i któremu udzielono azylu jeszcze jako małoletniemu, mogą w dalszym ciągu powoływać się na art. 2 lit. f) w związku z art. 10 ust. 3 lit. a) [dyrektywy 2003/86], w przypadku gdy uchodźca osiągnął pełnoletniość po udzieleniu mu azylu, ale w trakcie postępowania w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt jego rodzicom?

2) W razie udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi twierdzącej: czy w takim przypadku konieczne jest, aby rodzice obywatela państwa trzeciego dotrzymali terminu do złożenia wniosku o łączenie rodziny, o którym mowa w wyroku Trybunału z dnia 12 kwietnia 2018 r. [A i S (C-550/16, EU:C:2018:248, pkt 61)], »co do zasady […] trzech miesięcy od dnia, w którym dany ‘małoletni’ uzyskał status uchodźcy«?

[8] Zobacz art. 7 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/86.

[9] Zobacz art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2003/86.

[10] Zobacz art. 7 ust. 1 lit. c) dyrektywy 2003/86.

[11] Wyrok z dnia 8 marca 2011 r., Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124.

[12] Wyrok z dnia 15 listopada 2011 r., Dereci i in., C-256/11, EU:C:2011:734.

3) W razie udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi twierdzącej: czy pełnoletnia, będąca obywatelem państwa trzeciego siostra osoby, która uzyskała status uchodźcy, powinna uzyskać zezwolenie na pobyt bezpośrednio na podstawie prawa Unii, jeżeli w przypadku odmowy wydania jej tego zezwolenia na pobyt rodzice uchodźcy byliby de facto zmuszeni do rezygnacji ze swojego prawa do łączenia rodziny na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy [2003/86], ponieważ ta pełnoletnia siostra uchodźcy ze względu na swój stan zdrowia wymaga stałej opieki rodziców i w związku z tym nie może po powrocie do państwa pochodzenia pozostać tam sama?

4) W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie: jakie kryteria należy zastosować przy ocenie, czy taki wniosek o łączenie rodziny został złożony o czasie, tj. »co do zasady« w terminie trzech miesięcy w rozumieniu wyjaśnień zawartych w wyroku Trybunału z dnia 12 kwietnia 2018 r., [(A i S, C-550/16, EU:C:2018:248, pkt 61)]?

5) W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie: czy rodzice uchodźcy mogą nadal powoływać się na prawo do łączenia rodzin na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy [2003/86], jeżeli od dnia przyznania małoletniemu statusu uchodźcy do dnia złożenia przez rodziców wniosku o łączenie rodzin upłynęły trzy miesiące i jeden dzień?

6) Czy w ramach procedury łączenia rodzin na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy [2003/86] państwo członkowskie może co do zasady żądać od rodziców uchodźcy spełnienia wymagań określonych w art. 7 ust. 1 dyrektywy [2003/86]?

7) Czy żądanie spełnienia przesłanek określonych w art. 7 ust. 1 dyrektywy [2003/86] w ramach łączenia rodzin na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy [2003/86] zależy od tego, czy w rozumieniu art. 12 ust. 1 akapit trzeci dyrektywy [2003/86] wniosek o łączenie rodziny został złożony w terminie trzech miesięcy od przyznania statusu uchodźcy?”.

IV. Postępowanie przed Trybunałem

15. W dniu 9 lipca 2021 r. prezes Trybunału zawiesił postępowanie w niniejszej sprawie do chwili wydania wyroku kończącego postępowanie w sprawie C-279/20 i w sprawach połączonych C-273/20 i C-355/20. W dniu 8 sierpnia 2022 r. prezes Trybunału zwrócił się do sądu odsyłającego z pytaniem, czy zamierza on, w świetle wyroków ogłoszonych w tych sprawach, podtrzymać, w całości lub w części, wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym [13]. W dniu 6 września 2022 r. sąd odsyłający wycofał pytanie pierwsze zawarte we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, natomiast podtrzymał ów wniosek w odniesieniu do pytań od drugiego do siódmego.

16. Skarżący, rządy niderlandzki i austriacki oraz Komisja Europejska przedstawili uwagi na piśmie. Na rozprawie w dniu 14 lutego 2023 r. ci sami uczestnicy przedstawili swe wystąpienia ustne i udzielili odpowiedzi na pytania Trybunału.

[13] Wyroki: z dnia 1 sierpnia 2022 r., Bundesrepublik Deutschland (Łączenie rodziny obejmujące dziecko, które osiągnęło pełnoletniość) (C-279/20, EU:C:2022:618); i z dnia 1 sierpnia 2022 r., Bundesrepublik Deutschland (Łączenie rodziny obejmujące małoletniego uchodźcę) (C-273/20 i C-355/20, EU:C:2022:617).

V. Ocena

17. Zgodnie z wnioskiem Trybunału w niniejszej opinii ograniczę się do analizy pytania trzeciego [14].

18. Verwaltungsgericht Wien (sąd administracyjny w Wiedniu) zmierza zasadniczo do ustalenia, czy obywatel państwa trzeciego, a konkretnie dorosła siostra uchodźcy będącego małoletnim pozbawionym opieki, która ze względu na stan zdrowia jest całkowicie zależna od swoich rodziców, ma prawo do dokumentu pobytowego na podstawie prawa Unii, jeżeli odmowa jego wydania uniemożliwiałaby wykonanie przez jej rodziców przysługującego im prawa do łączenia rodziny [15]. Skarżący i Komisja uważają, że na to pytanie należy udzielić odpowiedzi twierdzącej. Rządy niderlandzki i austriacki proponują, aby udzielić na nie odpowiedzi przeczącej.

19. Skarżący podnoszą, że z uwagi na stan zdrowia TY odmowa objęcia jej łączeniem rodziny oznaczałaby, iż jej rodzice, CR i GF, nie byliby w stanie wykonać przysługującego im prawa do połączenia się ze swoim synem, RI, co pozbawiałoby to prawo wszelkiej skuteczności (effet utile). Taki skutek jest sprzeczny z celem dyrektywy 2003/86, którym jest wspieranie łączenia rodzin, oraz z wymogiem uwzględniania w sposób szczególny sytuacji uchodźców. Jest on także sprzeczny z zasadą skuteczności, zgodnie z którą przepisy prawa krajowego nie mogą czynić wykonywania uprawnień przyznanych przez prawo Unii praktycznie niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym. Ponadto Komisja jest zdania, że art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 należy interpretować w taki sposób, aby jego zakresem stosowania objęta była niepełnosprawna dorosła siostra uchodźcy będącego małoletnim pozbawionym opieki, co pozwoli mu skorzystać z dobrodziejstwa połączenia się z rodzicami.

20. Rząd niderlandzki uważa, że rozszerzenie zakresu stosowania art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86, tak aby objąć nim niepełnosprawną dorosłą siostrę uchodźcy będącego małoletnim pozbawionym opieki, pozbawiłoby skuteczności te przepisy owej dyrektywy, które wyraźnie zezwalają państwom członkowskim na rozszerzenie kręgu osób mogących skorzystać z dobrodziejstwa łączenia rodzin. Rząd austriacki podnosi, że rozszerzenie zakresu stosowania dyrektywy 2003/86 jest sprzeczne z wyraźną wolą prawodawcy Unii, ponieważ w owym akcie prawnym w sposób wyczerpujący wskazano kategorie osób, którym przyznaje on prawo do łączenia rodziny.

21. Sąd odsyłający uważa, że wykonanie przysługującego RI prawa do łączenia rodziny, które obejmuje jego rodziców, jest uzależnione od przyznania TY prawa pobytu w tym samym czasie co jej rodzicom [16]. W związku z tym najpierw przeanalizuję prawo RI do łączenia rodziny obejmującego jego rodziców na gruncie prawa Unii, a następnie zbadam, czy TY przysługuje na tej podstawie prawo do uzyskania dokumentu pobytowego.

[14] Mając na uwadze, że pytania trzecie i szóste częściowo się ze sobą pokrywają, pytanie szóste sądu odsyłającego omówię w zakresie, jaki jest konieczny do udzielenia Trybunałowi pomocy w przeprowadzeniu narady.

[15] Pytanie trzecie opiera się na założeniu, że będący obywatelami państwa trzeciego rodzice (CR i GF) uchodźcy (RI), który ubiegał się o azyl i któremu został on udzielony jako małoletniemu pozbawionemu opieki przed osiągnięciem przez niego pełnoletniości, mogą się powoływać na art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86 w związku z jej art. 10 ust. 3 lit. a) nawet wówczas, gdy ten uchodźca osiągnął pełnoletniość po udzieleniu azylu, lecz przed zakończeniem procedury łączenia rodziny.

[16] Artykuł 13 ust. 2 dyrektywy 2003/86 przewiduje, że zaraz po przyjęciu wniosku o łączenie rodziny „[d]ane państwo członkowskie przyznaje członkom rodziny pierwszy dokument pobytowy ważny co najmniej jeden rok. Ten dokument pobytowy jest odnawialny". Artykuł 13 ust. 1 dyrektywy 2003/86 stanowi również, że zaraz po przyjęciu wniosku o łączenie rodziny „państwo członkowskie zezwala na wjazd członka lub członków rodziny".

A. Prawo uchodźcy będącego małoletnim pozbawionym opieki do łączenia rodziny obejmującego jego rodziców – art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86

22. Dyrektywa 2003/86, która zmierza do ułatwienia integracji obywateli państw trzecich w państwach członkowskich w drodze umożliwienia życia rodzinnego poprzez łączenie rodziny, określa warunki wykonywania prawa do łączenia rodziny przez obywateli państwa trzeciego zamieszkujących legalnie na terytorium państw członkowskich [17]. Artykuł 5 ust. 5 dyrektywy 2003/86 nakazuje państwom członkowskim rozpatrywanie wniosków o łączenie rodziny w interesie małoletnich dzieci, których one dotyczą, oraz z myślą o sprzyjaniu życiu rodzinnemu [18]. Dyrektywę 2003/86 należy interpretować i stosować w szczególności w świetle art. 7 i art. 24 ust. 2 i 3 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą") [19]. W art. 7 karty uznano prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego [20]. To postanowienie należy odczytywać w związku z obowiązkiem uwzględnienia najlepszego interesu dziecka, zapisanego w art. 24 ust. 2 karty. Pod uwagę należy brać również potrzebę regularnego utrzymywania osobistych stosunków z obojgiem rodziców przez dziecko, o której mowa w art. 24 ust. 3 karty [21].

23. W art. 4 dyrektywy 2003/86 wymieniono członków rodziny obywatela państwa trzeciego, którym państwa członkowskie muszą lub mogą, w zależności od przypadku, przyznać prawo do łączenia rodziny w rozumieniu tej dyrektywy [22]. Artykuł 4 ust. 1 dyrektywy 2003/86 reguluje prawo do łączenia rodziny przysługujące członkom rodziny nuklearnej członka rodziny rozdzielonej, mianowicie jego małżonkowi i ich małoletnim dzieciom [23]. Artykuł 4 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2003/86 stanowi, że państwa członkowskie mogą, w pewnych okolicznościach, zezwolić na łączenie rodziny obejmujące rodziców lub małżonka członka rodziny rozdzielonej. W związku z tym możliwość łączenia z rodzicami jest, co do zasady, kwestią podlegającą ocenie każdego państwa członkowskiego, na podstawie tego przepisu. Skorzystanie z niej podlega w szczególności warunkowi, aby rodzice pozostawali na utrzymaniu członka rodziny rozdzielonej i nie posiadali wsparcia własnej rodziny w swoim państwie pochodzenia [24]. Wykonanie prawa do łączenia rodziny na podstawie art. 4 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2003/86 zależy także od zapewnienia „zgodności z warunkami określonymi w rozdziale IV" dyrektywy 2003/86.

24. Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy 2003/86, który znajduje się w jej rozdziale IV, zezwala państwom członkowskim na zażądanie dostarczenia dowodów świadczących o tym, że członek rodziny rozdzielonej posiada: a) zakwaterowanie uznawane za normalne dla porównywalnej rodziny

[17] Do których odnoszą się motyw 4 i art. 1 dyrektywy 2003/86.

[18] Wyrok z dnia 1 sierpnia 2022 r., Bundesrepublik Deutschland (Łączenie rodziny obejmujące małoletniego uchodźcę), C-273/20 i C-355/20, EU:C:2022:617, pkt 35, 39.

[19] Zobacz motyw 2 dyrektywy 2003/86.

[20] Artykuł 7 karty zawiera prawa odpowiadające tym, które są gwarantowane przez art. 8 ust. 1 EKPC, w związku z czym mają one to samo znaczenie i ten sam zakres: wyrok z dnia 15 listopada 2011 r., Dereci i in., C-256/11, EU:C:2011:734, pkt 70 i przytoczone tam orzecznictwo.

[21] Wyrok z dnia 13 marca 2019 r., E., C-635/17, EU:C:2019:192, pkt 55, 56 i przytoczone tam orzecznictwo.

[22] Wyrok z dnia 12 grudnia 2019 r., Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Łączenie rodzin – Siostra uchodźcy), C-519/18, EU:C:2019:1070, pkt 35. Artykuł 4 dyrektywy 2003/86 nie ma charakteru wyczerpującego. Zobacz na przykład art. 10 ust. 2 dyrektywy 2003/86.

[23] Zobacz motyw 9 dyrektywy 2003/86. W wyroku z dnia 6 grudnia 2012 r., O i in. (C-356/11 i C-357/11, EU:C:2012:776, pkt 64, 65), Trybunał orzekł, że w art. 4 ust. 1 dyrektywy 2003/86 posłużono się pojęciem „rodziny nuklearnej" rozumianym w sposób szeroki. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem art. 4 ust. 1 dyrektywy 2003/86 nakłada na państwa członkowskie szczegółowe zobowiązania, którym odpowiadają jasno określone prawa podmiotowe, gdyż nakazuje im w sytuacjach regulowanych tą dyrektywą zezwolić na łączenie niektórych osób należących do rodziny członka rodziny rozdzielonej bez możliwości skorzystania w tym względzie z zakresu uznania. Wyrok z dnia 20 listopada 2019 r., Belgische Staat (System dorozumianej decyzji o uwzględnieniu), C-706/18, EU:C:2019:993, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo.

[24] Wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S, C-550/16, EU:C:2018:248, pkt 34.

w danym państwie członkowskim; b) ubezpieczenie chorobowe dla siebie i członków rodziny; oraz c) stabilne i regularne środki, które wystarczają do utrzymania siebie i członków rodziny, bez korzystania z systemu pomocy społecznej danego państwa członkowskiego. Z uwagi na fakt, że w art. 7 ust. 1 dyrektywy 2003/86 posłużono się słowem „może", państwom członkowskim zezwala się na odstąpienie od stosowania wymagań przewidzianych w tym przepisie.

25. W niektórych przypadkach uchodźcy wykonują prawo do łączenia rodziny na korzystniejszych warunkach [25]. Artykuł 10 ust. 3 dyrektywy 2003/86 dotyczy konkretnie sytuacji uchodźców będących małoletnimi pozbawionymi opieki. Zapewnia on im preferencyjne traktowanie [26], ponieważ przewiduje, że mogą skorzystać z łączenia rodziny obejmującego w szczególności ich rodziców [27] lub prawnych opiekunów [28], i nie nakłada w tym względzie pewnych warunków, które w innych wypadkach mają zastosowanie na podstawie tej dyrektywy. Artykuł 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 wymaga [29] zatem, aby państwa członkowskie zezwoliły na połączenie uchodźcy będącego małoletnim pozbawionym opieki z rodzicami, „przy pozbawieniu możliwości stosowania warunków określonych w art. 4 ust. 2 lit. a)" tej dyrektywy.

26. Ze względu na fakt, że art. 4 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2003/86 wyraźnie odnosi się do warunków określonych w rozdziale IV, państwa członkowskie nie mogą wymagać od uchodźcy będącego małoletnim pozbawionym opieki ani od jego rodziców spełnienia wymagań przewidzianych w art. 7 ust. 1 dyrektywy 2003/86 w ramach procedury łączenia rodziny na podstawie jej art. 10 ust. 3 lit. a) [30]. Z art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 jasno wynika, że prawodawca Unii wyraźnie wyłączył między innymi wymóg, aby uchodźca będący małoletnim pozostawał na utrzymaniu swoich rodziców [31] oraz aby dochował warunków określonych w art. 7 ust. 1 dyrektywy 2003/86 [32]. Taka wykładnia art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 jest zgodna zarówno z kontekstem, w jaki wpisuje się ten przepis, jak i z przyświecającym dyrektywie 2003/86 celem, którym jest udzielanie uchodźcom preferencyjnej ochrony i uwzględnianie trudnej sytuacji małoletnich, szczególnie małoletnich pozbawionych opieki. Zobowiązywanie rodziców uchodźcy będącego małoletnim pozbawionym opieki do tego, by spełniali wymagania przewidziane w art. 7 ust. 1 dyrektywy 2003/86, utrudniłoby skuteczne stosowanie jej art. 10 ust. 3 lit. a) i preferencyjne traktowanie uchodźców będących małoletnimi pozbawionymi opieki.

[25] Zobacz rozdział V dyrektywy 2003/86, zatytułowany „Łączenie rodziny uchodźców". Motyw 8 dyrektywy 2003/86 przewiduje, że „[p]owinno się zwrócić szczególną uwagę na sytuację uchodźców pod kątem powodów, które zmusiły ich do opuszczenia swojego kraju oraz uniemożliwiają im tam prowadzenie normalnego życia rodzinnego. Dlatego też należy ustanowić korzystniejsze warunki dla wykonywania ich prawa do łączenia rodziny".

[26] Wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S, C-550/16, EU:C:2018:248, pkt 44.

[27] W art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 jest mowa o wstępnych pierwszego stopnia w linii prostej.

[28] Artykuł 10 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2003/86.

[29] W tym przepisie użyto sformułowania „zezwalają". Przysługujące uchodźcom będącym małoletnimi pozbawionymi opieki prawo do łączenia rodziny w odniesieniu do ich rodziców, które ustanowiono w art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86, nie podlega zatem zakresowi uznania państw członkowskich: wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S, C-550/16, EU:C:2018:248, pkt 43.

[30] Rząd austriacki uważa, że warunki określone w art. 7 ust. 1 dyrektywy 2003/86 mają zastosowanie do łączenia rodziny na podstawie jej art. 10 ust. 3 lit. a). Podkreśla on, że art. 12 ust. 1 akapit pierwszy dyrektywy 2003/86 wyraźnie odnosi się do wymagań przewidzianych w jej art. 7 ust. 1 i wyłącza ich stosowanie. Zdaniem tego rządu art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 nie odnosi się wyraźnie do jego art. 7 ust. 1, a zatem wyłącza stosowanie tego przepisu.

[31] Wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S, C-550/16, EU:C:2018:248, pkt 34.

[32] Zgodnie z art. 12 ust. 1 dyrektywy 2003/86 państwa członkowskie nie wymagają od uchodźcy lub członków jego rodziny nuklearnej spełnienia wymagań określonych w jej art. 7. Artykuł 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 zapewnia zatem uchodźcom będącym osobami małoletnimi pozbawionymi opieki szerszą ochronę aniżeli art. 12 ust. 1 akapit pierwszy dyrektywy 2003/86, który stosuje się wyłącznie do uchodźców i członków ich rodziny nuklearnej.

B. Prawo uchodźcy będącego małoletnim pozbawionym opieki do łączenia rodziny obejmującego innych członków rodziny – art. 10 ust. 2 i art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86

27. Trybunał orzekł, że siostra uchodźcy nie jest jedną z osób należących do rodziny członka rodziny rozdzielonej, które wymieniono w art. 4 dyrektywy 2003/86 [33]. Ponadto RI nie przysługuje prawo do łączenia rodziny obejmującego jego siostrę, TY, na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86. Brzmienie tego przepisu jest jednoznaczne – ma on zastosowanie wyłącznie do uchodźców będących małoletnimi pozbawionymi opieki i ich rodziców [34].

28. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem organy krajowe nie mogą na podstawie dyrektywy 2003/86 wydać dokumentu pobytowego obywatelowi państwa trzeciego, który nie spełnia określonych w tej dyrektywie warunków jego uzyskania. Trybunał posunął się nawet do stwierdzenia, że uregulowanie krajowe zezwalające na wydanie dokumentu pobytowego na podstawie dyrektywy 2003/86 osobie, która nie spełnia przewidzianych w niej wymogów, narusza skuteczność (effet utile) tej dyrektywy i jest sprzeczne z jej celami [35].

29. Gdy prawodawca Unii przyjmował dyrektywę 2003/86, która ma zastosowanie do wszystkich państw członkowskich, z wyjątkiem Królestwa Danii oraz Irlandii, nie zamierzał wyczerpująco uregulować wszystkich kwestii związanych z łączeniem rodzin [36], lecz ustanowił zbiór wspólnych minimalnych norm w oparciu o zasady pomocniczości i proporcjonalności [37]. W związku z tym dyrektywa 2003/86 przewiduje harmonizację minimalną i nie wyłącza przysługującego państwom członkowskim prawa do stosowania przepisów prawa krajowego w dziedzinie łączenia rodzin w przypadkach, w których dyrektywa ta nie znajduje zastosowania [38]. Warunki ustanowione w dyrektywie 2003/86 pozostają zatem bez uszczerbku dla przewidzianej w jej art. 3 ust. 5 możliwości przyznania przez państwa członkowskie, na podstawie ich odpowiednich uregulowań krajowych, prawa wjazdu i pobytu na korzystniejszych warunkach [39]. Jeżeli państwo członkowskie ustanawia takie korzystniejsze warunki, ich wykonywanie jest regulowane prawem krajowym, a nie dyrektywą 2003/86 [40], co powoduje wyłączenie stosowania karty [41].

[33] Wyrok z dnia 12 grudnia 2019 r., Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Łączenie rodzin – Siostra uchodźcy), C-519/18, EU:C:2019:1070, pkt 69.

[34] Przepis ten jest nierozerwalnie związany z pojęciem „rodziny nuklearnej" w rozumieniu dyrektywy 2003/86.

[35] Wyrok z dnia 20 listopada 2019 r., Belgische Staat (System dorozumianej decyzji o uwzględnieniu), C-706/18, EU:C:2019:993, pkt 35, 37 i przytoczone tam orzecznictwo.

[36] Zobacz art. 3 ust. 5 dyrektywy 2003/86.

[37] Zobacz motyw 16 dyrektywy 2003/86.

[38] Zobacz podobnie: opinia rzecznika generalnego P. Pikamäe w sprawie Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Jedność rodziny – Wcześniej przyznana ochrona) (C-483/20, EU:C:2021:780, pkt 53); opinia rzecznika generalnego G. Hogana w sprawie 1/19 (Konwencja stambulska) (EU:C:2021:198, przypis 81).

[39] Wyrok z dnia 12 grudnia 2019 r., Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Łączenie rodzin – Siostra uchodźcy), C-519/18, EU:C:2019:1070, pkt 43. Zobacz analogicznie wyrok z dnia 13 marca 2019 r., E. (C-635/17, EU:C:2019:192, pkt 32–43), w którym wykładni art. 3 ust. 2 lit. c) dyrektywy 2003/86 dokonano w ten sposób, że z zakresu jego stosowania wyłączono obywateli państw trzecich będących członkami rodziny beneficjenta statusu ochrony uzupełniającej. Chociaż ci członkowie rodziny nie są objęci zakresem stosowania prawa Unii, państwo członkowskie może zapewnić im korzystniejsze traktowanie na podstawie prawa krajowego: wyrok z dnia 7 listopada 2018 r., K i B (C-380/17, EU:C:2018:877, pkt 34, 37).

[40] Zobacz analogicznie wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., TSN i AKT, C-609/17 i C-610/17, EU:C:2019:981, pkt 34, 49. Zobacz także analogicznie wyrok z dnia 15 lipca 2021 r., The Department for Communities in Northern Ireland (C-709/20, EU:C:2021:602, pkt 82, 83), w odniesieniu do dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniającej rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylającej dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz.U. 2004, L 158, s. 77 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 5, t. 5, s. 46).

[41] Zobacz analogicznie wyrok z dnia 10 czerwca 2021 r., Land Oberösterreich (Dodatek mieszkaniowy), C-94/20, EU:C:2021:477, pkt 60–63.

30. Na rozprawie rząd austriacki potwierdził, że choć jego zdaniem TY nie przysługuje prawo do połączenia z RI na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86, to Republika Austrii przyznaje takim osobom prawo do łączenia rodziny na podstawie prawa krajowego zgodnie z art. 8 EKPC. Ten podział kompetencji między Unię a państwa członkowskie znajduje odzwierciedlenie zarówno w jasnych sformułowaniach dyrektywy 2003/86, jak i w spójnej wykładni jej przepisów dokonywanej przez Trybunał.

31. Skarżący i Komisja twierdzą jednak, że aby zagwarantować skuteczność przysługującego uchodźcy będącemu małoletnim pozbawionym opieki prawa do łączenia rodziny obejmującego jego rodziców na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86, ów przepis należy interpretować w ten sposób, iż przyznaje on to prawo jego niepełnosprawnemu rodzeństwu. Cel ten należy urzeczywistnić w drodze wykładni art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 w świetle art. 7 i 24 karty, tak aby zagwarantować RI prawo do łączenia rodziny obejmujące jego rodziców, a w dalszej kolejności jego siostrę [42].

32. W ramach wykonywania art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 państwa członkowskie powinny przestrzegać praw podstawowych zapisanych w karcie, przy czym w niniejszym przypadku chodzi o jej art. 7 i 24. Istnienie tego obowiązku nie może jednak przemawiać za taką wykładnią art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 lub jakiegokolwiek innego jej przepisu, która byłaby sprzeczna z ich wyraźnym brzmieniem. Tego rodzaju wykładnia contra legem, dokonywana przez odwołanie się czy to do postanowień karty, czy też do zasady skuteczności, jest również wykluczona z tej przyczyny, że naruszałaby zasadę pewności prawa [43]. Podobnie okoliczność, że w art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 nie ma mowy o żadnych innych członkach rodziny, nie może być przypisywana przeoczeniu prawodawcy Unii, ponieważ w sposób wyraźny uregulował on sytuacje analogiczne do sytuacji występujących w niniejszej sprawie, o czym dobitnie zaświadczają jej art. 4 ust. 2 lit. b) i art. 10 ust. 2.

33. Artykuł 10 ust. 2 dyrektywy 2003/86 wyraźnie zezwala państwom członkowskim na przyznanie prawa do łączenia rodziny członkom rodziny uchodźcy innym niż ci, którzy są wymienieni w jej art. 4, jeżeli osoby te pozostają na utrzymaniu uchodźcy [44]. Artykuł 10 ust. 2 dyrektywy 2003/86 przyznaje każdemu państwu członkowskiemu możliwość zdecydowania o rozszerzeniu w ten sposób zakresu stosowania dyrektywy 2003/86. Ponadto przyznaje on każdemu państwu członkowskiemu znaczną swobodę przy wskazywaniu spośród członków rodziny uchodźcy, innych niż ci, którzy zostali wymienieni w art. 4 dyrektywy 2003/86, osób mogących skorzystać z dobrodziejstwa takiego rozszerzenia [45].

34. Z akt sprawy przed Trybunałem wynika, że Republika Austrii postanowiła nie korzystać z możliwości przewidzianej w art. 10 ust. 2 dyrektywy 2003/86. W każdym razie TY pozostaje na utrzymaniu swoich rodziców, a nie brata, którym jest RI [46]. Trybunał orzekł, że uregulowanie

[42] Zobacz także motyw 2 dyrektywy 2003/86.

[43] Analogicznie do wykładni contra legem prawa krajowego; zob. wyrok z dnia 19 kwietnia 2016 r., DI, C-441/14, EU:C:2016:278, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo. Zasady, o których mowa w tym orzeczeniu, mają zastosowanie do wykładni prawa Unii i prawa krajowego. Zobacz także analogicznie K. Lenaerts, J. Gutiérrez-Fons, To Say What the Law of the EU Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice, *EUI AEL*, 2013/09, s. 16, którzy wskazują, że „jeżeli przepis prawa Unii może być interpretowany na kilka sposobów, pierwszeństwo należy dać wykładni zapewniającej jego skuteczność (effet utile) […]. Jest oczywiste, że ta ogólna reguła wykładni nie może skutkować wkroczeniem w sferę »contra legem«".

[44] Zobacz analogicznie wyrok z dnia 13 marca 2019 r., E., C-635/17, EU:C:2019:192, pkt 48.

[45] Wyrok z dnia 12 grudnia 2019 r., Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Łączenie rodzin – Siostra uchodźcy), C-519/18, EU:C:2019:1070, pkt 39, 40. Motyw 10 dyrektywy 2003/86 przewiduje, że „[p]aństwa członkowskie swobodnie podejmują decyzję o zezwoleniu na łączenie rodziny w przypadku krewnych w prostej linii wstępnej, dorosłych niezamężnych lub nieżonatych dzieci […]".

[46] Skarżący oświadczyli wprawdzie na rozprawie, że RI przesyła około 100 EUR miesięcznie swojej rodzinie w Syrii, jednak brak jest dowodów, iż TY pozostaje na utrzymaniu RI.

krajowe, które nie spełnia warunku polegającego na pozostawaniu na utrzymaniu, ustanowionego w art. 10 ust. 2 dyrektywy 2003/86, jest sprzeczne z celami tej dyrektywy, ponieważ umożliwia przyznanie korzyści płynących ze statusu wynikającego z tej dyrektywy osobom, które nie spełniają warunków jego uzyskania [47].

35. Trybunał orzekł również, że karta nie pozbawia państw członkowskich przysługującej im kompetencji do podjęcia decyzji o wdrożeniu art. 10 ust. 2 dyrektywy 2003/86 i rozpatrywaniu wniosków o łączenie rodziny złożonych na podstawie tego przepisu [48]. Wynika stąd, że Trybunał nie może zmieniać ani rozszerzać treści i zakresu stosowania art. 10 ust. 2 dyrektywy 2003/86 przez powołanie się na art. 7 lub art. 24 karty [49].

36. W związku z tym proponuję Trybunałowi, aby orzekł, że zgodnie z art. 10 ust. 2 i art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 w związku z art. 7 i 24 karty RI nie ma prawa do łączenia rodziny obejmującego jego siostrę – TY. Niezasadne rozszerzenie zakresu stosowania tych przepisów pozostawałoby w sprzeczności z najnowszym orzecznictwem Trybunału, podważałoby skuteczność dyrektywy 2003/86 i naruszało pieczołowicie wypracowaną przez Unię i państwa członkowskie równowagę legislacyjną.

37. Nie jest możliwe także analogiczne stosowanie orzecznictwa Trybunału dotyczącego art. 20 TFUE i obywatelstwa Unii w celu uzasadnienia rozszerzenia zakresu stosowania dyrektywy 2003/86 [50]. W wyroku Ruiz Zambrano [51] Trybunał orzekł w szczególności, że art. 20 TFUE sprzeciwia się temu, by państwo członkowskie odmówiło obywatelowi państwa trzeciego sprawującemu opiekę nad swoimi małoletnimi dziećmi, które są obywatelami Unii i pozostają na jego utrzymaniu, prawa pobytu w państwie członkowskim zamieszkania tych dzieci, którego są one też obywatelami, jeżeli taka decyzja faktycznie pozbawiłaby te dzieci możności korzystania z istoty praw związanych ze statusem obywatela Unii. Trybunał podkreślił w ten sposób, że obywatelstwo Unii stanowi „podstawowy status obywateli państw członkowskich" [52]. Statusu obywateli państw trzecich, w tym uchodźców, nie można porównywać ze statusem obywateli Unii, chyba że prawo Unii wyraźnie przyznaje obywatelom państw trzecich porównywalne prawa i nakłada na nich porównywalne obowiązki [53].

[47] Wyrok z dnia 12 grudnia 2019 r., Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Łączenie rodzin – Siostra uchodźcy), C-519/18, EU:C:2019:1070, pkt 42. Motyw 6 dyrektywy 2003/86 przewiduje, że „powinno się ustalić istotne warunki dla wykonania prawa do łączenia rodziny na podstawie wspólnych kryteriów". Zobacz także analogicznie wyrok z dnia 7 listopada 2018 r., K i B (C-380/17, EU:C:2018:877, pkt 44, 48, 49), w którym Trybunał orzekł, że art. 12 ust. 1 akapit trzeci dyrektywy 2003/86 byłby pozbawiony skuteczności i jasności, jeżeli państwo członkowskie nie mogłoby wyznaczyć terminu na złożenie wniosku o łączenie rodziny składanego na podstawie tego przepisu.

[48] Wyrok z dnia 12 grudnia 2019 r., Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Łączenie rodzin – Siostra uchodźcy), C-519/18, EU:C:2019:1070, pkt 65.

[49] Artykuł 51 ust. 1 karty stanowi, że jej postanowienia mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii. Zgodnie z art. 51 ust. 2 karty nie rozszerza ona zakresu zastosowania prawa Unii poza kompetencje Unii, nie ustanawia nowych kompetencji ani zadań Unii ani też nie zmienia kompetencji i zadań określonych w traktatach. Zobacz podobnie wyrok z dnia 15 lipca 2021 r., The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602, pkt 85.

[50] Wyroki: z dnia 8 marca 2011 r., Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124; z dnia 15 listopada 2011 r., Dereci i in., C-256/11, EU:C:2011:734; z dnia 10 maja 2017 r., Chavez-Vilchez i in., C-133/15, EU:C:2017:354. Zobacz także wyrok z dnia 15 lipca 2021 r., The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602.

[51] Wyrok z dnia 8 marca 2011 r., C-34/09, EU:C:2011:124.

[52] Wyrok z dnia 8 marca 2011 r., Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo.

[53] Zobacz na przykład motyw 3, art. 13 dyrektywy 2003/86. Zobacz także analogicznie: dyrektywa Rady 2003/109/WE z dnia 25 listopada 2003 r. dotycząca statusu obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi (Dz.U. 2004, L 16, s. 44 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 6, s. 272). Ograniczenia rozszerzania zakresu stosowania dyrektywy 2003/86, które potwierdzono w orzecznictwie przytoczonym w pkt 36 i 37 niniejszej opinii, mają zastosowanie mutatis mutandis do łączenia rodziny na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86.

C. Prawo dorosłych niezamężnych lub nieżonatych dzieci do łączenia rodziny, jeżeli nie są one w stanie zapewnić sobie utrzymania z uwagi na stan zdrowia – art. 4 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2003/86

38. Artykuł 4 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2003/86 stanowi, że państwa członkowskie mogą zezwolić na wjazd i pobyt dorosłych niezamężnych lub nieżonatych dzieci członka rodziny rozdzielonej lub jego małżonka, o ile owe dzieci obiektywnie z uwagi na stan zdrowia nie są w stanie zapewnić sobie utrzymania. W tym kontekście muszą być spełnione warunki określone w rozdziale IV dyrektywy 2003/86.

39. Pomijając fakt, że nie jest jasne, czy Republika Austrii zdecydowała się skorzystać z możliwości przewidzianej w art. 4 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2003/86 [54], przepis ten dotyczy rodziny nuklearnej członka rodziny rozdzielonej, a nie jego braci i sióstr. Dlatego też TY nie może wywodzić z tego przepisu, że przysługuje jej prawo do połączenia się z RI. Jak wskazano w pkt 36 i 37 niniejszej opinii, zgodnie z orzecznictwem Trybunału sprzeczne z celami dyrektywy 2003/86 jest rozszerzanie na inne osoby zakresu ochrony zapewnianej przez jej art. 4 ust. 2 lit. b). Również karta nie wywołuje skutku w postaci ograniczenia przysługującego państwom członkowskim prawa wyboru co do stosowania tego przepisu [55].

40. Choć RI i jego siostrze, TY, nie przysługuje prawo do łączenia rodziny na podstawie art. 4 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2003/86, to jego rodzice, CR i GF, są uprawnieni do połączenia się z RI na podstawie jej art. 10 ust. 3 lit. a). Po uwzględnieniu złożonego przez CR i GF wniosku o łączenie rodziny przysługuje im również prawo do uzyskania dokumentu pobytowego w Republice Austrii na podstawie art. 13 ust. 2 dyrektywy 2003/86. W wyroku O i in. [56] Trybunał zauważył, że obywatelom państw trzecich legalnie zamieszkującym w państwie członkowskim i domagającym się możliwości skorzystania z dobrodziejstwa łączenia rodzin, należy przyznać status „członków rodziny rozdzielonej" w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy 2003/86. CR i GF są uprawnieni do połączenia się z TY na podstawie art. 4 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2003/86, pod warunkiem korzystania przez Republikę Austrii z tej możliwości. Skorzystanie z tej możliwości oznacza, że państwa członkowskie stosują prawo Unii. Ustawodawstwo krajowe w tej dziedzinie musi być zatem zgodne z prawami podstawowymi gwarantowanymi w karcie i z zasadą proporcjonalności [57].

41. CR, GF i TY wystąpili wspólnie o połączenie się z RI. Mając na uwadze charakter łączącej ich więzi pokrewieństwa oraz poważną niepełnosprawność TY, złożone przez nich wnioski powinny zostać rozpatrzone jednocześnie [58], tak aby ustalić wszystkie ich prawa i obowiązki na podstawie prawa Unii, w tym art. 4 ust. 2 lit. b), art. 10 ust. 3 lit. a) i art. 13 dyrektywy 2003/86 w związku

[54] Na rozprawie rząd niderlandzki zaznaczył, co nie zostało zakwestionowane przez rząd austriacki, że Republika Austrii skorzystała z możliwości przewidzianej w art. 4 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2003/86.

[55] Zobacz analogicznie wyrok z dnia 12 grudnia 2019 r., Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Łączenie rodzin – Siostra uchodźcy), C-519/18, EU:C:2019:1070, pkt 42, 65.

[56] Wyrok z dnia 6 grudnia 2012 r., O i in., C-356/11 i C-357/11, EU:C:2012:776, pkt 68.

[57] Zobacz analogicznie wyrok z dnia 12 grudnia 2019 r., Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Łączenie rodzin – Siostra uchodźcy), C-519/18, EU:C:2019:1070, pkt 61–67.

[58] Rząd austriacki potwierdził na rozprawie, że wszystkie odnośne wnioski zostały rozpatrzone jednocześnie.

z art. 7 i art. 24 ust. 2 i 3 karty [59]. W tym względzie z utrwalonego orzecznictwa wynika, że art. 17 dyrektywy 2003/86 wymaga indywidualizacji rozpatrywania wniosków o łączenie rodziny. W ramach wykonywania dyrektywy 2003/86 i badania takich wniosków właściwe organy krajowe powinny dokonać zrównoważonej i racjonalnej oceny wszystkich wchodzących w grę interesów [60]. Pod uwagę należy brać również dobro małoletnich dzieci i szczególną sytuację uchodźców będących małoletnimi pozbawionymi opieki [61].

42. W związku z tym sprzeczne z celami dyrektywy 2003/86 oraz art. 7 i art. 24 ust. 2 i 3 karty jest żądanie, aby wnioskodawcy tacy jak CR lub GF [62] posiadali dokument pobytowy na podstawie art. 13 ust. 2 tej dyrektywy przed rozpatrzeniem złożonego przez TY wniosku o łączenie rodziny obejmujące jej rodziców zgodnie z art. 4 ust. 2 lit. b) tej dyrektywy. Tego rodzaju fragmentaryczne podejście naruszałoby ponadto prawo do łączenia rodziny przysługujące RI na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86.

43. Republika Austrii może ustanowić wymóg, aby łączenie rodziny w trybie art. 4 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2003/86 było uzależnione od spełnienia wymagań określonych w jej art. 7 ust. 1. Te wymagania mają zastosowanie jedynie w odniesieniu do TY, ponieważ CR i GF są z nich zwolnieni na mocy art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 [63]. Trybunał orzekł, że ponieważ zezwolenie na łączenie rodziny jest zasadą ogólną, możliwość przewidzianą w art. 7 ust. 1 dyrektywy 2003/86 należy interpretować zawężająco. Państwa członkowskie nie powinny wykorzystywać przyznanego im zakresu swobody uznania w sposób naruszający cel, jakim jest sprzyjanie łączeniu rodzin [64]. Do sądu odsyłającego należy ustalenie, czy właściwe organy przestrzegają wymogów określonych w art. 7 ust. 1 dyrektywy 2003/86 i związanego z nim orzecznictwa.

VI. Wnioski

44. W świetle powyższych rozważań proponuję Trybunałowi, by na pytanie trzecie przedstawione przez Verwaltungsgericht Wien (sąd administracyjny w Wiedniu, Austria) odpowiedział następująco:

Artykuł 4 ust. 2 lit. b), art. 10 ust. 3 lit. a), art. 13 ust. 2 i art. 17 dyrektywy Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin oraz art. 7 i art. 24 ust. 2 i 3 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że niepełnosprawne dorosłe rodzeństwo uchodźcy będącego małoletnim pozbawionym opieki, które ze względu na stan

[59] Zobacz analogicznie art. 16 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (wersja przekształcona) (Dz.U. 2013, L 180, s. 31). Artykuł 16 ust. 1 rozporządzenia nr 604/2013 stanowi między innymi, że jeżeli poważnie upośledzony wnioskodawca jest uzależniony od pomocy swojego rodzica lub rodziców legalnie zamieszkujących w państwie członkowskim, to państwo członkowskie w normalnej sytuacji nie rozłącza wnioskodawcy z tym rodzicem lub z tymi rodzicami lub łączy ich ze sobą. Zgodnie z motywem 17 owego rozporządzenia przepis ten ma na celu umożliwienie państwom członkowskim połączenia „członków rodziny", jeżeli jest to konieczne ze względów humanitarnych. Zobacz także analogicznie wyrok z dnia 6 listopada 2012 r., K, C-245/11, EU:C:2012:685, pkt 26–54.

[60] Wyrok z dnia 21 kwietnia 2016 r., Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo.

[61] Zobacz analogicznie wyrok z dnia 7 listopada 2018 r., K i B, C-380/17, EU:C:2018:877, pkt 26–36.

[62] CR i GF przysługuje prawo do łączenia rodziny obejmującego RI na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86; są oni zatem uprawnieni do uzyskania dokumentu pobytowego zgodnie z jej art. 13 ust. 2.

[63] Zobacz pkt 26 niniejszej opinii.

[64] Wyrok z dnia 4 marca 2010 r., Chakroun, C-578/08, EU:C:2010:117, pkt 43.

zdrowia jest całkowicie zależne od rodziców, jest uprawnione do łączenia rodziny obejmującego rodziców i małoletnie rodzeństwo zgodnie z prawem Unii, pod warunkiem, iż dane państwo członkowskie skorzystało z możliwości przewidzianej w art. 4 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2003/86.